

MEDIACJA

Czym jest mediacja?

Mediacja jest dobrowolnym porozumiewaniem się stron będących w konflikcie w obecności trzeciej, która jest bezstronna, akceptowana i neutralna, tj. mediatora.

Jest jedną z metod (obok arbitrażu, facylitacji, negocjacji) postępowania sądowego pośredniczenia w sporze.

Czym mediacja nie jest?

1. nie jest poradnictwem, ani doradztwem,
2. nie jest terapią,
3. z założenia nie jest nastawiona na wychowanie,
ale rezultaty postępowania mediacyjnego mają charakter zarówno terapeutyczny, jak i wychowawczy.

Co jest celem mediacji ?

Mediacja ma na celu udzielenie osobom będącym w konflikcie pomocy w osiągnięciu przez nie własnego, wzajemnie akceptowanego porozumienia dotyczącego spornych kwestii.

W jakich sytuacjach można stosować mediację ?

Procedurze mediacyjnej można poddać każdy rodzaj sporu. Jedynym warunkiem jest wyrażenie zgody przez strony konfliktu na zastosowanie konkretnej procedury .

Rodzaje mediacji :

1. mediacje karne: nieletni sprawca czynu karalnego; sprawca przestępstwa młodociany lub dorosły; sprawca, w stosunku do którego zostało wydane orzeczenie sądowe –tzw. mediacje po wyroku,
2. mediacje rodzinne,
3. mediacje sąsiedzkie,
4. mediacje społeczne,
5. mediacje oświatowe,
6. mediacje gospodarcze,
7. inne.

ZASADY MEDIACJI

Akceptowalność- strony wyrażają zgodę na obecność mediatora. W razie braku zgody , mają prawo zmiany mediatora.

Ta zasada dotyczy także reguł mediacji , które to powinny być uzgodnione pomiędzy mediatorem i stronami na początku rozmów oraz ich akceptacja powinna być potwierdzona przez strony.

Poufność- wszelkie informacje dotyczące przeprowadzania rozmów mediacyjnych ze stronami(również z każda ze stron oddzielnie) są poufne i nie mogą być przekazywane żadnej instytucji , ani osobie prawnej.

Zasada ta odnosi się również do sposobu postępowania z wszelkiego rodzaju dokumentacją dotycząca postępowania mediacyjnego .

Dobrowolność- strony uczestniczą w procesie z własnej woli. Nie wolno stosować żadnych form nacisku, ani wywierć jakiejkolwiek presji na którąkolwiek ze stron. Strony również uzyskują jednoznaczną informację o możliwości wycofania się na każdym etapie postępowania mediacyjnego .

Bezstronność- strony konfliktu mają równe prawa i powinny być jednakowo traktowane. Mediator nie powinien podejmować się prowadzenia postępowania mediacyjnego , jeśli któraś ze stron jest/ była z nim spokrewniona lub pozostaje/ pozostawała z nią z innych związkach lub zależnościach.

Neutralność- mediator pozostaje neutralny wobec przedmiotu sporu. Nie narzuca stronom własnych rozwiązań nawet gdyby według niego byłyby korzystniejsze dla stron lub dla rozwiązania konfliktu .

KRYTERIA SELEKCJI SPRAW DO MEDIACJI

Warunkiem niezbędnym do prowadzenia mediacji jest zgoda na nią, biorących w niej udział stron.

Mediator może zrezygnować z prowadzenia mediacji , gdy:

- 1.jedna ze stron nie wyraziła zgody na mediację lub zrezygnowała z niej w trakcie trwania
- 2.mediator zna osobiście stronę mającą uczestniczyć w mediacji
3. trudno mediatorowi pozostać bezstronnym
- 4.z dokumentów lub rozmowy wynika , że strona jest chora psychicznie lub jest upośledzona umysłowo
- 5.patologia, przemoc lub alkoholizm mogą mieć wpływ na przebieg mediacji lub realizację warunków porozumienia
6. mediator ma prawo zrezygnować z prowadzenia mediacji gdy strony nie zgadzają się co do podstawowych faktów.

Kryteria zastosowania mediacji przez Sąd i Prokuraturę określone są w przepisach Kodeksu Postępowania Karnego.

Z instytucji tej może korzystać organ procesowy w sprawach z oskarżenia publicznego , tj. takich, których funkcję oskarżyciela pełni pokrzywdzony.

Sprawy skierowane do mediacji, mediator poddaje ocenie, uwzględniając czynniki wykluczające możliwość jej przeprowadzenia

KORZYŚCI Z MEDIACJI

W wyniku przeprowadzonego postępowania mediacyjnego korzyści powinny odnieść przede wszystkim strony mediacji.

W zależności od rodzaju mediacji można również wskazać na korzyści odniesione, np. przez wymiar sprawiedliwości, społeczność lokalną, itd.

Mediacja jest procedurą umożliwiającą obu stronom konfliktu:

- bezpośredni wpływ na rozwiązanie konfliktu oraz podejmowanie decyzji o zadośćuczynieniu, świadczonej rekompensacie, czy też określeniu dalszych reguł współżycia np. w przypadku mediacji rodzinnych(oznacza to możliwość rozwiązania konfliktu przez czynne włączenia obu stron),
- zamianę walki stron na działanie mające na celu rozwiązanie wspólnego problemu,
- realne szanse otrzymania zadośćuczynienia zarówno w formie materialnej jak i moralnej,
- współdecydowanie o sobie i przebiegu konfliktu , w której jest się stroną;
- odreagowanie stresu, zmniejszenie lęku;
- przyjęcie odpowiedzialności za własne czyny,
- uniknięcie zaangażowania niechcianych przez strony osób trzecich, wyznaczonych do rozwiązania sporu,
- rozpoczęcie wszystkiego od nowa,
- zapobieganie stygmatyzacji,
- wyrażanie potrzeb i uczuć,
- pojednanie się.

SPRAWIEDLIWOŚĆ NAPRAWCZA

Podstawą współczesnego wymiaru sprawiedliwości jest sprawiedliwość karna, której celem jest wymierzenie kary adekwatnie do czynu, którego dopuścił się sprawca. Orzeczenie wymiaru kary jest przede wszystkim zależne od ustalenia winy tzn. koncentruje się na czynie przestępczym i sprawcy, a nie na krzywdzie, której doznał pokrzywdzony.

Prawo karne stara się w sposób jednoznaczny dopasować każdy przypadek kodeksu i określić stopień winy. Praktycznie pozbawia się więc pokrzywdzonego praw strony. **U podstaw idei sprawiedliwości naprawczej jest zadośćuczynienie , a jej celem jest pojednanie stron.**

W konflikcie same strony mają najwięcej do powiedzenia.

Kiedy ludzie spotykają się z naruszeniem ich praw przez innych, możliwe są trzy różne podejścia:

1. pierwsze, jeśli człowiek nie spodziewa się pomocy od społeczeństwa bierze na siebie sam osądzenie sprawy i dzieje się to na ogół poprzez zemstę. Wtedy jak łatwo możemy się przekonać – jest to zamknięte koło śmierci, które nie ma nic wspólnego z cywilizowanymi , humanistycznymi formami działań społecznych,
2. drugie podejście, to korzystanie ze wspólnego systemu wymiaru sprawiedliwości , którego dobrą stroną jest to, że powinien opierać się na prawach człowieka i autorytecie prawa. Tymczasem w praktyce jest to oparcie na winie i karze .Nie bierze się pod uwagę tego co się dzieje z pokrzywdzonym a sprawca nie ma żadnej motywacji , aby sta się odpowiedzialnym za własne czyny . Potrzeby pokrzywdzonego i lokalnej społeczności także nie są brane pod uwagę. Taki system nie leczy ran, a raczej powoduje ich zaognienie.
3. trzecie, alternatywne podejście do wymiaru sprawiedliwości ma o wiele dłuższą historię niż współczesny wymiar i opiera się na ogólnoludzkich wartościach. Zgodnie z nimi podstawowym zadaniem jest zadośćuczynienie złu i krzywdzie , która została wyrządzona. W centrum uwagi są więc potrzeby i prawa pokrzywdzonych. Dąży się do tego, aby sprawca zrozumiał swój czyn i stał się odpowiedzialny za swoje działania. Popiera się więc bezpośredni lub pośredni dialog między stronami , które są w konflikcie i sprzyja temu, aby naprawione zostały zarówno związki międzyludzkie jak i związki ze społecznością lokalną . Stąd określenie sprawiedliwość naprawcza , której jedną z form jest mediacja między pokrzywdzonym a sprawcą czynu karalnego lub przestępstwa.

Sprawiedliwość naprawcza nie opiera się na strachu, a na szacunku dla zwykłego ludzkiego odczuwania. Najwyższe dobro do którego powinniśmy dążyć w dziedzinie polityki prawa to w szczególności rozwój moralny człowieka , zapanowanie rozumnej polityki.

Taka rozumna etyka jest postępowanie mediacyjne , w którym:

- a. strony mają możliwość spotkania się lub przynajmniej pośredniego komunikowania się oraz uzgodnienia pomiędzy sobą odpowiedniego naprawienia wyrządzonej szkody. Naprawienie krzywd nie jest tu jednak jedynym celem. Bardzo ważny jest bezpośredni kontakt między pokrzywdzonym i sprawcą , który staje się bezpośrednią przyczyną zmian osobowych w życiu stroni niejednokrotnie zaistnienia nowej jakości w życiu ,
- b. naprawienie szkody ,zadośćuczynienie to nie tylko przez wypłacenie pewnej kwoty pieniężnej na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej np. wykonywanie nieodpłatnej pracy, również dla ofiar prawnej, zastosowanie się do środków mających na celu zapobieżenie ponownemu przestępstwu .
- c. społeczeństwo może i powinno zaangażować się w te sprawy : szkolić osoby do pełnienia roli mediatora, zapewnić środki niezbędne do powstawania bezpiecznych lokalnych ośrodków mediacji , zapewnić programy leczenia od uzależnień
- d. jeśli ten system ma mieć rzeczywiście charakter wobec każdego , musi zapewnić także pomoc ofiar przestępców także pomoc dla ofiar przestępców , których nie schwytano , lub którzy jakiegoś powodu nie biorą udziału w mediacji. Stąd potrzeba organizowania specjalnych funduszy na rzecz ofiar .
- e. działania te prowadzą do zmniejszenie przestępczości i osiągnięcia satysfakcji zarówno przez ludzi pokrzywdzonych jak i sprawców.

Współczesny wymiar sprawiedliwości opiera się na odstraszeniu, sprawiedliwość naprawcza na szacunku dla zwykłego ludzkiego odczuwania, na naprawieniu tego wszystkiego co w danych warunkach i w danej sprawie da się naprawić. Oszczędza więc koszty, czas i środki, okazuje się lepszym sposobem na stworzenie bezpiecznego i sprawiedliwego społeczeństwa.

Ludzie mają szansę brać sprawy we własne ręce.

Sprawiedliwość naprawcza w Polsce ma przed sobą przyszłość.

Opracowanie – na podstawie materiałów szkoleniowych Polskiego Centrum Mediacji i Kliniki Konflikty przygotowała Kurator Specjalista Anna Gielara.